

Háttér

Baka István: Szekszárdi mise

Baka István új kötete prózai írásműveket tartalmaz. A hagyományos fogalmakkal élve: két novellát, egy kisregényt és egy színdarabot. Persze amióta ezek a műfajnevek léteznek, egyetlen dologra jők csupán. arra, hogy előregyártott fiókokba rakosgassuk a legkülönfélébb műveket. Hogy miért mondom ezt el épp itt? Mert ez a kötet tanulságos példát szolgáltatott arra, hogy mennyire mobilis tud lenni némelyik műfajkategória, ha besorolásnál nem csak az olvasó előítéletei hatnak, hanem a vizsgált művek is értelmezik egymást. Nem áll szándékomban a *Termelési regény*-t példaként idézgetni, bár nem egy ponton alkalom kínálkozna rá (az önértelmezés mellett még lásd például: montázs-technika). Az önértelmezés a *Szekszárdi mise* esetében nem direkt, inkább árnyalati átminősítésekről van szó. De nézzük inkább folyamatában!

Az első novella a *Vasárnap délután*. Hihetnénk: egyszerű az alapképlet. A kisvárosban megjelenik a Jóisten és a Sátán, hogy mielőtt erejüket összemérik egy kiadós sakkpartiban, főhősünket (egy kamaszt) tájékoztassák a világ rendje felől. A cselekményt még tarkítja egy groteszk epizód a csodaszarvasról, de nem érezzük többnek a novellát egy szimpla ötlet kibontásánál.

A második novella a *Transzcendens etűd*. Hihetnénk: egyszerű az alapkép-

let. A kisvárosba tíz év elteltével visszatérő Idegenről kiderül, hogy ő a Krisztus. A cselekményt még tarkítja egy lírai epizód a ködből készült szoborról, de nem érezzük többnek a novellát egy ötlet folytatásánál.

A következő darab a címadó *Szekszárdi mise*. Kisregény. Hihetnénk: az eddigi két novella mellé csatlakozik társnak, de ha eddig valamilyest igazolva éreztük is az alapképlet egyszerűségét illetően magunkat, itt visszakozunk kell. Séner János alakja oly hihetően rajzolódik elénk, mintha egy ötszáz oldalas regény lenne mögötte. A történet egyszerű célja: Szekszárdon elcádni a templomszentelőre készült, de ott élő nem adott *Szekszárdi misét*, Liszt Ferenc alkotását. Azét a Lisztét, akinek származása, életútja, művészete oly sok helyen rimel éppen az ő sorsára. A lehetőség mámore és kudarcra teszi-e, vagy valamilyen transzcendens etűd, nem tudni, de Séner képzeletben (vagy transzcendens módon valójában is) találkozik Liszttel. Beszélgetésükből és kontrasztjukból mély gondolatok szűrődnek. A történet végkifejletének reális tanulsága végképp meggyőző: nemcsak műfajában tér el, minőségileg is magasabb szintet képvisel ez a kisregény. A cselekményt még tarkítja a Teréz-motívum, ami sejteti: a novellák megítélésénél van még mit továbbgondolnivali.

A záródarab *A völgy felett lebegő lány*. Mesejáték?

Tragédia? Egyszerre rokona *Csongor és Tündével* és az *Isteni színjátékkal*. Hihetnénk: sematizált alakjai (kirakatbábok, részekek), allegorikus szereplői, bonyolult színpadi köveleményei nehézkessé teszik és a kisregény után csak színvonalasés következtet. De nem. A két novella újraértelmezését figyelhetjük meg, mítosz-teremtést, jelképforgatagot. Felerősödik az eddigi motívum szinten élő mozzanat a Lány. És most tűnik elő néhány eddigi szál: a *Divina Commedia* Liszt kezében, a magyarság-probléma a *Vasárnap délutánban* és a *Szekszárdi misében*, a Vándor és az Idegen kettőssége. A szimpla ötletekből összeáll a rendszer. A to-tálissá váló mítosz újradefiniálja az egész kötetet, és most már nincs novella, nincs mesejáték, csak összefüggések. A két novella(?) és a színdarab(?) keretet alkot és háttérrel. Olyan szöveget, ami előtt a *Szekszárdi mise* minden mozdulata keményebb jelentés hordozója lesz. *Metamorfózis* prózában. Ilyen tömörítésre, át-tűnésre csak lírai költői nyelve képes. Nem túloz tehát a kötet fülszövege, amikor azt mondja, hogy az epika és a líra határvidéken született a mű.

Olvásra ajánlom mindenkinek. Tetszett.

(Szépirodalmi)